

Raluca Andreea TRANDAFIR
Ovidius University of Constanta,
Faculty of Law and Administrative Sciences

PREVENTION AND CONTROL OF THE TAX EVASION IMPACT ON ROMANIAN ECONOMY

Literature
Reviews

Keywords:

tax evasion,
underground economy,
impact,
social phenomenon

JEL Classification

K20, K30, G30

Abstract

Time of occurrence of tax evasion is closely linked even to social developments, this social phenomenon has emerged and evolved at the same time with the company. Since tax evasion is a phenomenon particularly harmful and despicable paradoxically, it has unfortunately been a negative and unintended consequence, with directions of development and different incidents in any country, regardless of size, level of development or form power organization.

In Romania, the underground economy is strong because it is determined by the size of the phenomenon of crime in the economic and financial (dirty money), a phenomenon characterized by a very high level of "financial engineering" made in the privatization, investment, financial institutions - banks and the use of public funds. Thus, effective tools are triggered by conversion and diversion of capital flows in order to remove it from licit financial circuit.

Evaziunea fiscală constituie fenomenul economic și social cel mai uzitat în perioada actuală, care domină în toate planurile vieții sociale, începând cu contribuabilul, ceterum de rând și bineînțeles până în sfera politicului de la vârful societății. Dimensiunea precum și ascensiunea acestui fenomen în țara noastră, face ca el să fie atât de real încât prezența lui a devenit cotidiană în toate zonele economice generatoare de venit.

În prezent, nu există date indirecte – cum ar fi, spre exemplu, rezultatele controalelor fiscale realizate, mai exact proporția fraudelor fiscale identificate din numărul total al acestora – în povida tuturor acestor fapte, există convingerea, că nu se gresese dacă se afirmă că evaziunea fiscală a ajuns să fie în România o practică des întâlnită în toate domeniile de activitate generatoare de venituri.

Având ca punct de pornire, diversitatea opiniilor întâlnite în literatura de specialitate cu privire la noțiunea de evaziune fiscală, în cele ce urmează întinm câteva considerații generale privind fenomenul evaziunii fiscale, ncheind prin încercarea de a găsi o definiție cât mai cuprinzătoare a acestui fenomen. Literatura de specialitate dă naștere la multiple interpretări conceptului de evaziune fiscală.

O primă definiție pentru termenul de evaziune fiscală: „sustragerea de la plata obligațiilor fiscale” (Dicționarul enciclopedic, 2003), iar „persoana care se sustrage de la obligațiile fiscale” poartă denumirea de evazionist.

O altă parte din autorii de doctrină, consideră, *evaziunea fiscală ca reprezentând* totalitatea procedeelelor licite și ilicite cu ajutorul cărora cei interesați sustrag, total sau în parte, averea lor, obligațiilor stabilite prin legile fiscale.

Dar o definiție suficient de cuprinzătoare a noțiunii de evaziune fiscală a reușit să o dea Legea nr. 87/1994 pentru combaterea evaziunii fiscale, lege care în momentul de față este abrogată de Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale. Potrivit art. 1 din Legea nr. 87/1994, evaziunea fiscală reprezintă „sustragerea prin orice mijloace, în întregime sau în parte, de la plata impozitelor și a altor sume datorate bugetului asigurărilor sociale de stat și fondurilor speciale extrabugetare de către persoanele fizice sau juridice române sau străine, denumite în continuare contribuabili” (Legea nr. 87/1994 pentru combaterea evaziunii fiscale, abrogată de Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale.)

Noua Lege nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale nu dă însă o definiție a noțiunii de evaziune fiscală. Astfel că, indiferent de modul cum este definit acest fenomen, evaziunea fiscală reprezintă, în cele din urmă, neîndeplinirea, cu rea credință, de către contribuabil, a obligațiilor fiscale. În ceea ce privește infracțiunile de evaziune fiscală, acestea includ faptele incriminate ca atare în legea penală. Dreptul penal apără împotriva infracțiunilor întreaga ordine de drept. Scopul

dreptului penal este de a apăra societatea în ansamblu, membrii și în particular, împotriva tuturor faptelor antisociale ce cad sub incidența legii penale.” (Mitra Radu, 2011)

Deoarece este un concept dificil de definit unitar din punct de vedere normativ, sociologic, economic și criminologic, economia subterană trebuie analizată ca fiind un fenomen obiectiv al societății, un derapaj de la regulile de conduită economică și fiscală stabilite prin norme și legi. Dezideratul eradicării economiei subterane este unul de mare actualitate și importanță națională, impunându-se a fi redus până la o cotă suportabilă.

Marile cauze ale economiei subterane și, implicit, ale evaziunii fiscale, se împart în următoarele categorii:

- creșterea presiunii fiscale de către guvernanți (conform bancherilor elvețieni, paradisurile fiscale nu ar exista dacă statele nu ar mări fiscalitatea);

- excesul de reglementare din partea autorităților în domeniile: comercial, fiscal, bancar, financiar, prin amplificarea interdicțiilor ceea ce determină, în paralel noi, apariția unor ocazii noi de fraudă și evaziune;

- prohibiția de droguri, prohibiția în materia vânzării armelor, prostituția, pariurile, camătă și altele;

- corupția, care se manifestă în toate economiile și care constă în acordarea unor sume de bani cu scopul de a obține contractele publice, în domeniul formalităților vamale, autorizațiilor de construcție și urbanism, licențe pentru investiții, etc. (Perez, 2003)

În analiza cauzelor care determină economia subterană trebuie incluse conceptele criminologice privitoare la cauzele care conduc la apariția și dezvoltarea criminalității economico-financiare pentru simplul motiv că acest fenomen (criminalitatea economico-financiară) reprezintă „miezul economiei subterane”. (Trandafir, 2012)

„Dreptul penal incriminează infracțiunile economice, care prin comiterea lor ar aduce grave prejudicii statului și nu numai.” (Mitra, 2015).” Aadar, infracțiunile de evaziune fiscală, spre lare de bani și delapidare atrag ca și consecință juridică o dublă reacție din partea statului: aplicarea unei pedepse cu închisoarea și cumulativ cu aceasta și a amenzii penale, statul urmînd să recupereze prejudiciul patrimonial”. (Mitra, 2015)

În acest context, două sunt cauzele principale ale apariției și dezvoltării economiei subterane și, implicit, ale apariției și dezvoltării evaziunii fiscale (Coșea, 2004):

- nivelul prea ridicat al fiscalității;
- rigiditatea excesivă și birocratică a reglementărilor și controlului la nivelul reprezentanților administrației publice.

Prezența unei fiscalități excesive, dublată de absența politicilor de încurajare și atragere a investițiilor străine și naționale, poate determina apariția unor practici de ocolire a obligațiilor bugetare, ca reacții de apărare față de o politică și un mediu

economic neprietenos dar și copleșitor din punct de vedere al obligațiilor fiscale.

Factorii de natură psiho-economică care reprezintă cauze ale evaziunii fiscale și în raport cu care comportamentul economic și social la nivel individual, dar și la nivel macro-social poate fi influențat sunt:

- atitudinea individului față de natura și dimensiunea obligațiilor fiscale, în special de mărirea impozitelor pe dividende și a dobânzilor bancare;

- felul în care atât persoanele fizice cât și cele juridice percep rolul și statutul puterii executive în societate, percepție care de cele mai multe ori se concretizează în dezvoltarea dintre cetățean și administrație. În acest caz se generează refuzul contribuabilului persoană fizică sau persoană juridică de a achita obligațiile fiscale;

- prezența unei viziuni, conform creierii factorilor precum birocrăția, corupția și lipsa de profesionalism a guvernanților vor determina în mod firesc o gestionare deficitară a resurselor financiare ale statului;

- ideea conform creierii banii publici sunt utilizați ca sursă de îmbogățire a clasei politice și a grupurilor clientelare.

Astfel, infracționalitatea economică reprezintă una dintre modalitățile de manifestare ale criminalității contemporane și contribuie la dezvoltarea economiei subterane. (Mitra Radu, 2011)

Atitudinea implicită abordată pentru a accelera formarea capitalului privat autohton, premisă absolut necesară a economiei concurențiale de piață; inexistența unui sistem organizat și profesionist de administrare fiscală la nivel național, primul organ cu asemenea funcții – Agenția Națională de Administrare Fiscală – fiind înființată abia în 2003.

Principalele cauze ale escaladării fenomenului de evaziune fiscală, în România ar fi următoarele:

- Existența unui comportament permisiv a autorităților statului dar și a populației
- Obligații fiscale excesive;
- Amanarea adoptării unei legislații specifice privind combaterea evaziunii fiscale
- Existența unei cote de fiscalitate ridicată
- Lipsa unei predictibilități legislative în domeniul fiscal
- Lacune ale educației fiscale a contribuabililor.
- Restructurarea economică
- Conectarea cu piețele paralele din statele europene

Cu scopul de a combate fenomenul evaziunii fiscale, se consideră necesară conceperea și dezvoltarea unui model, care să aibă în vedere următoarele aspecte: pierderi, costul descoperirii evaziunii fiscale și numărul de infracțiuni, care sunt prezentate în cele ce urmează:

1. pierderile produse prin comiterea evaziunii fiscale reprezintă în fapt, sumele de bani care ar trebui să fie virate la bugetul de stat, dar aceste sume sunt sustrase de către contribuabili.

De obicei, se constată că, dimensiunea pierderilor survenite ca urmare a fenomenului de evaziune fiscală tinde să crească direct proporțional cu nivelul evaziunilor fiscale. În egal măsură se remarcă că, dimensiunea câștigurilor contraveniențiale din evaziune fiscală tinde, de asemenea, să crească direct proporțional cu numărul de contravenții.

2. Costul cuantificării fenomenului de evaziune fiscală și în consecință, sancționarea infractorilor, este cu atât mai mare cu cât se antrenează cheltuieli în vederea asigurării de personal specializat și echipamente.

3. Numărul de infracțiuni este, în opinia specialiștilor, invers proporțional cu creșterea probabilității de condamnare a unei persoane.

În vederea eficientizării luptei împotriva fenomenului evaziunii fiscale, se pot contura câteva propuneri, după cum urmează:

- legislație economică și fiscală eficientă ar contribui la combaterea evaziunii fiscale sub un dublu aspect:

- diminuarea fenomenului de evaziune fiscală și înălturarea inechității din membrii societății;

- reducerea presiunii fiscale care ar avea drept consecință reducerea fenomenului de evaziune fiscală.

- fiscalitatea trebuie să fie una care să poată fi acceptabilă pentru contribuabili

- găsirea de mecanisme "inteligente" care pot să determine contribuabilul să-și achite obligațiile fiscale ca urmare a constrângerii impuse de necesitatea desfășurării activității;

- stabilirea normelor privind infracțiunile specifice evaziunii fiscale trebuie să fie cât mai clare, accesibile destinatarilor legii penale, astfel încât să existe într-un număr restrâns posibilitatea de interpretare a legislației în materie de evaziune fiscală.

- combaterea evaziunii fiscale a fost și este o preocupare constantă atât la nivel național, cât și în contextul aderării României la Uniunea Europeană.

Se remarcă faptul că acest fenomen, și anume, evaziunea fiscală are consecințe negative atât asupra bugetului statului, cât și pe plan social și politic. De asemenea, acest fenomen, reprezintă principala sursă de alimentare a unei economii parazitare care se dezvoltă în paralel cu economia reală, numită în termeni uzuali economia subterană.

REFERINTE BIBLIOGRAFICE:

- (1) COLEA M., 2004, *România subterană*, Editura Economică, București, p. 118 – p. 132
- (2) Legea nr.87/1994 pentru combaterea evaziunii fiscale, abrogată de Legea nr.241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale.
- (3) MITRA M., 2015, *Manual de drept penal pentru specializările Administrație Publică și Poliție Locală*, Editura ProUniversitaria, București, ISBN 978-606-26-0182-9, pg. 100-102.

(4) PEREZ Olivier, 2003, *Le blanchiment de l'argent*, p. 41 și 42

(5) RADU (Mitra) M., 2011 „*Drept penal - partea generală . Caiet de Seminar*”, Ediția a II – a revizuită și completată , pentru specializarea Drept anul II, Editura ProUniversitaria, București, ISBN 978-973-129-869-6, pg. 2.

(6) RADU Mariana (Mitra) „*Drept penal - partea generală . Caiet de Seminar*”, Ediția a II – a revizuită și completată , pentru specializarea Drept anul II, Editura ProUniversitaria, București, 2011, ISBN 978-973-129-869-6, pg. 8.

(7) TRANDAFIR Codruța, 2012, *Societățile off – shore între reglementare legală și ilicit*, Ed. Universul Juridic, București, p. 145